

**6D050600 – "Экономика" мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған
"Жастар кәсіпкерлігі ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін
арттыру факторы ретінде: синергетикалық әсерлер және өсу тетіктері"
тақырыбындағы Жартай Жанибек Маратұлының
диссертациялық жұмысына
ғылыми жетекшінің
ПІКІРІ**

Докторант Ж.М. Жартайдың зерттеу тақырыбы жастар кәсіпкерлігін жетілдіру және дамыту арқылы Қазақстанда инновациялық және технологиялық бәсекеге қабілетті экономиканы қалыптастырудың өзекті ғылыми-практикалық проблемасын шешуге арналған.

Қазақстан экономикасындағы нарықтық қатынастардың дамуы жағдайында жастар кәсіпкерлігі қызметінің бағыттары түбебейлі өзгерді. Біздің еліміздің ашиқ экономикалық жүйеге айналуы, оның шетелдік бәсекелестер нарықтарына еркін қол жетімділігі, отандық кәсіпкерлер мен өндірушілердің аймақтық және әлемдік нарықтарда өз орнын табуға тырысуы бәсекелестіктің даму процестеріне байланысты проблемаларды жан-жақты ғылыми талдауды, бір жағынан монополия мен бәсекелестікті реттеуші ретінде мемлекеттің рөлін өзгертуді қажет етеді, екінші жағынан, экономикалық белсенді субъектілер болып табылатын Қазақстанның жастар кәсіпкерлігінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру және жетілдіру сияқты әрекеттерді қолдану мен іс жүзіне асыруға мүмкіндік береді.

COVID-19 коронавирусының пандемиясы кезеңі және одан кейінгі елдегі және әлемдегі әлеуметтік-экономикалық ахуалдың нашарлауы, жастар кәсіпкерлігі саласында шаруашылық қызметті реттейтін нормативтік-құқықтық базаның жетілдірілмеуі, орын алған әкімшілік кедергілер, жастардың салық мәселелері, жастарға инвестициялық ресурстардың колжетімсіздігі жастар бизнесін жүргізуі қазіргі таңда жиі қындарады. Бұдан басқа, курделі іргелі және қолданбалы зерттеулерді талап ететін ұйымдастыруышылық-экономикалық және институционалдық сипаттағы жастар кәсіпкерлігін дамытудың басқа да бірқатар проблемалары бар. Өйткені жастар кәсіпкерлігінің қазіргі заманғы тетігін негіздеу үшін оның қалыптасуы мен дамуының жалпы параметрлерін анықтау қажет. Диссиденттің пікірінше, белгіленген проблемаларды мемлекет, тұтынушылар және кәсіпкерлік субъектілері мүдделерінің онтайлы үйлесуін қамтамасыз ету кезінде ғана шешуге болады.

Аталған мәселелерді зерттеу теориялық және практикалық түрғыдан өзекті болып табылады, бұл өз алдына докторлық диссертацияның тақырыбы мен маңызды компоненттерінің маңыздылығын анықтайды және зерттеудің инновациялық бағытын анықтауға мүмкіндік береді.

Диссертацияда қойылған міндеттерді дәйекті жүзеге асыру зерттеудің негізгі кезеңдерін толық көрсетеді және осы ғылыми жұмыстың ішкі

қисындылығы мен жүйелілігін көрсетеді. Бұл өз кезегінде зерттеу нәтижелерінің тиісті сапасын қамтамасыз етуге мүмкіндік берді және ол келесі зерттеу нәтижелерімен байланысты:

– ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілік факторларының иерархиясында жастар кәсіпкерлігін бөліп көрсету арқылы оның объекттік және субъекттік детерминанттары, әлеуметтік және экономикалық сипаттамалары, ерекше функциялары нақтыланып, авторлық анықтамасы берілді;

– жастар кәсіпкерлігінің типологизациясы жүзеге асырылды, эволюциялық иерархияны анықтай отырып, оның түрлері мен нысандары жіктелді;

– Қазақстанда жастар кәсіпкерлігінің жұмыс істеуінің заңнамалық базасы нақтыланды және нысаналы мақсатын, базалық құралдарды және институционалдық ықпал ету субъектілерін жүйелендіре отырып, оны институционалдық қамтамасыз етудің бағыттары нақтыланды;

– Қазақстанда жастардың әлеуметтік-экономикалық субъектісіне кешенді сипаттама берілді және жастар кәсіпкерлігіне, оның сандық және сапалық параметрлеріне, даму тиімділігіне және экономиканың өсуін және оның инновациялық икемділігін сипаттайтын негізгі макроэкономикалық индикаторларға әсерін бағалауга жүйелі талдау жүргізілді;

– әлеуметтік сауалнама негізінде жастар кәсіпкерлігі субъектісінің әлеуметтік-экономикалық портреті анықталды (әлеуетті, әрекеттегі және жұмыс істеп тұрған жас кәсіпкерлер);

– Қазақстанда ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін жогарылату факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін дамытуды институционалдық және қаржылық қамтамасыз етудің қолданыстағы моделінің негізгі құрамдас бөліктері және олардың экономикалық, функционалдық тиімділігінің негізгі параметрлері анықталды;

– бизнес-секторды қалыптастыру мен дамыту индикаторларынан тұратын халықаралық рейтингтердің көрсеткіштерін (Doing Business, World Economic Forum, The Heritage Foundation) талдай отырып, жастардың бизнес-белсенділігін қолдаудың әлемдік тәжірибесі жинақталды;

– жүргізілген талдаудың, эксперttік көзқарастар және тәжірибелі зерттеу негізінде басқарудың жобалық тәсілдемесін қолдана отырып, жастар кәсіпкерлігін дамыту мен жетілдіру жолдары ұсынылып, 2021-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының жастар кәсіпкерлігін дамытудың мемлекеттік бағдарламасының жұмыс нұсқасы әзірленді;

– ұсынылған мемлекеттік бағдарлама моделіндегі жастар кәсіпкерлігінің экономиканың өсу және жаңғыру қарқынына синергетикалық әсерін бағалау үшін әдістеме және көрсеткіштер жүйесі әзірленді.

Зерттеудің күрделі мән-мәтіні мен ауқымдылығына қарамастан, автор тақырыпты зерттеуде дербестік пен шығармашылық тәсілдің, зерттеу дағдыларының жоғары деңгейін көрсете алды. Диссертацияның

тұжырымдары Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату факторы ретінде жастар көсіпкерлігін жетілдіру үшін теориялық және эмпирикалық негіз бола алады.

Диссертацияның негізгі ережелері теориялық, әдіснамалық және практикалық түрғыдан пайдаланылған дереккөздердің едәуір спектрін тарту арқылы жеткілікті түрде негізделген, бұл диссиденттің зерттеу жұмысына қойылатын талаптарға сәйкес орындауға мүмкіндік берді.

Жартай Ж.М.-ның "Жастар көсіпкерлігі ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде: синергетикалық әсерлер және өсу тетіктері" тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы бар логикалық түрғыдан аяқталған, диссертацияларға қойылатын талаптарға жауап береді, бұл оны 6D050600 – "Экономика" мамандығы бойынша диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынуға мүмкіндік береді деп санаймын.

Ғылыми жетекші,
экономика ғылымдарының кандидаты,
академик Е.А. Бекетов атындағы
Қарағанды университеті
экономика және халықаралық
бизнес кафедрасының профессоры

Оч. Н. А. А.

Ж.С. Хусаинова

Э.ғ.к., профессор Хусаинова Ж.С. қолын растаймын.

Академик Е.А. Бекетов атындағы
Қарағанды университеттің
ғалым хатшысы, Ph.D докторы

А.К. Китибаева
11 20 20 ж.

А.К. Китибаева

